

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Andreae Alciati Emblemata

Alciati, Andrea

Patavii, 1661

Ad illvstrissimvm Maximillianvm dvcem mediolanensiem. Emblema
primvm

[urn:nbn:de:bsz:31-127360](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-127360)

AD ILLUSTRISSIMUM
MAXIMILIANVM
 DVCEM MEDIOLANENSIEM:
 Super insigni Ducatus Mediolanensis.
 EMBLEMA PRIMVM.



EXILIENS infans sinuosè faucibus anguis,
 Est gentilijs nobile stemma tuis.
 Talia Pelleum gessisse nomismata regem
 Vidimus, hisq; suum concelebrasse genus:
 Dum se Ammonesatum, matrem anguis imagine lusam,
 Diuini & sobolem seminis esse docet:
 Ore exit. tradunt sic quosdam enittier angues.
 An quia sic Pallas de capite orta Iouis?

COMMENTARIUM

Proponit in signe Ducatus Mediolanensis, id est, gentilitium signum Principum Mediolanensium, cuius pictura notior est, quam vt pluribus explicetur

ad illu-
 et uocet debi-
 epi adhibe-
 lificum pro-
 mosu sumator
 in ditione qe
 uera licet in
 do vitz extra
 quod amicum
 nam
 (oul. i. cleq. 4)
 omniq; die:
 it terra colere,
 no alia cona:
 fana iouita,
 tra misa e-
 ai frir auu,
 de dia.
 solus em-
 unlla reliqua
 equitas oppo-
 ritam monle
 quian arde
 alpa dies pro-
 uatoe ac debi-
 tatione pub-
 e alibi lecto
 alune, graus
 Deo de lo-
 amocram i
 aliud, nu
 uctus. Que
 runc, quar-
 am languens
 uelliga cae-
 rritioe ref-
 erat reuou
 uoua rlanu
 omniq; ai
 Casopulo
 ni homo,
 lincia re-
 uat extra
 am inepa
 uat.

tur: In clypeo enim seu planitie aurea
 conspicitur serpens coruleus, multis gy-
 ris contortus, qui puerum anniculum ru-
 bore tinctum, expansis brachijs, euomit.
 Mittit autem hoc Emblemata ad Illustris-
 simum Maximilianum Ducem Medio-
 lanensem, Ludovici Filium, Francisci
 Sfortiae nepotem. Floruit hic Maximili-
 lianus anno Domini 1512. Decessit sine
 libris. Sanctus est statur, se habere hu-
 misima Mediolanense, quod ex altera par-
 te hoc insigne habet expressum; ex altera
 effigiem D. Ambrosij, Episcopi Me-
 diolanensis.

II.

Alciati
locus.

Huius quidem schematis rationem
 adferam, si prius huc transfulero,
 quod idem noster auctor ea de re scri-
 psit c. 43. De singulari certamine, ut
 Alciatus ipse Alciarum enaret hac in-
 parte. Sic enim ille: Celebre est in An-
 nalibus Orthonis Vicecomitis cum quo-
 dam Saraceno in Asia certamen, quem il-
 le manu captum confossusque galeæ or-
 namento privavit, idque gentilitijs insig-
 nijs suis addidit, hoc est, viperam vix na-
 tum & adhuc manantem sanguine infan-
 tem ore euomens: nimirum ab Alexandro
 Magno acceptum emblemata. Siquidem in
 eius antiquis nomismatis idem sigillum
 reperire est, quo Ioue senatum rex ille
 per ambages ostendebat. Etenim serpen-
 tis forma pluribus Græciæ locis Iupiter
 colebatur. Suntque in Asia genera ser-
 pentum, quos ore parere hominū opinio-
 ne receptum est. Hactenus ille. Celebratur
 itaque stemma eiusmodi à diuina & anti-
 qua origine, perennique nobilitate, è sano
 Sapientiae capite, promanante. Sed insti-
 tuenti mihi commentaria integra, quo ad
 eius maxime fieri potest, occurrit præter
 alia, quæ de hoc stemmate Ducum Me-
 diolanensium retulit Franciscus Petrar-
 cha, Rerum memorabilium lib. 4. ad fi-
 nem: cuius hæc penè verba sunt: Azo Vi-
 cecomes, qui deinde Mediolani Principa-
 tum obtinuit, magni aetate iuuenis, patris
 iussu cum copijs transiit Apeninum.
 In ea expeditione cum forte descendens
 equo requiescit, ingens vipera, nullo aduer-
 tente comite, in galeam Principis iuxta
 positam irrepit: quam eum mox capiti
 reponeret, famoso quidem & horrifico,
 sed profus innocuo lapsu, per genas Du-
 cis interriti fluxit. Eam à nequam lædi pas-

Franci-
scus Pe-
trarcha

sus adolescens ille quimofus, ad omen ge-
 minæ victoriæ traxit: hincque factum tū-
 dem, ut ipse pro siguo bellico vipera vte-
 retur. Et hæc quidem Petrarcha, magni
 nominis rareque eruditionis auctor: quam
 narratione, cum adolescens Bononiæ stu-
 dijs operam daret, se sæpe audivisse scri-
 bit. Idem penè Gabriel Simeon Italus
 retulit, eo Compendio, quod lingua patria
 edidit de Ducibus Mediolanensibus: cuius
 tamen verba huc conferre minimè atti-
 net. Paulus autem Iouius, nostra pa-
 trumque memoria historiæ scriptor insig-
 nis, cum Alciato convenit, eo nempe li-
 bro, quo Mediolanens. Principum Vice-
 comitum vitam est complexus. Ait enim
 Orthonem (sacro in bello contra Turcas
 & Saracenos, Bulionio Godofredo duce)
 insigni pietate, & magnitudine animi vi-
 rum, nihil terribum Volucis Saraceni fe-
 rocitate, qui medio in campo ad singula-
 re certamen fortissimum quemque ex acie
 Christiana pronocabat, cum eo fuisse con-
 gressum, tandemque eum non minore for-
 titudine quam felicitate denicisse: deque
 confessi hostis galea opimum plenumque
 immortali gloria spoliū rerulisse, auri-
 tam scilicet viperam, in explicatis spūs
 mina cetera cono cassidis erectam, & pue-
 rum passis manibus deuorantem: quod
 vnum auspiciæ virtutis argumentum,
 nō modò gentilitiæ laudis gestamen fuit,
 sed & posteris id insigne audacter vsurpā-
 ribus, & imperia, & opes, & lætè gloriam
 portendit. Fuere qui existiment Volucem
 ex stirpe Alexandri Magni progenitum,
 tulisse pro insigni viperam, ex Olympi-
 dis fabula, puerum parturientem, quod
 ea à dracone se compressam fuisse, Iouis
 imagine, prædicaret. Sic Iouius. Ceterum
 id stemma nobile & antiquum video. Si
 quis enim veterum Aegyptiorum notas,
 quas Hieroglyphicōn nomine appellabāt,
 obseruauit ex Oro maxime Niliaco, facile
 disceret eos imagine serpentis, Imperato-
 rem regemque designasse. Quid enim do-
 minium orbis, quid prouinciæ Principem,
 quid regem opimum & tutelarem suæ
 custodem, quid heroem, quid nominis &
 famæ amplitudinem figura serpentis ex-
 primebant, nisi quod spectato huius ani-
 malis admirabili genio, cōditionem & di-
 gnitatem Principū eo schemate ingenio-
 so eruditus hominum oculis proponi vo-
 lebant?

Gabriel
Simeon.Paulus
Iouius.Quid per
serpentem
Aegyptij
designa-
bant.

lebant; Inactatum enim fuit olim Græca libertate in potentiores, qui populi dispendio suas opes adaugerent, Anguem, nisi anguem deglatierit, draconem non fieri. Sed & proditum memoria est, serpentes olim adiunctos leonibus, qui Opis Deæ simulacris apponi erant soliti, quo significabant orbis Principatum. Anguis enim circularis orbem, Leo verò fortitudinem viresque representabat. Quod autem serpens ita sæpè depictus conspiceretur, qui sibi caudam mordicus ore retineret, pauci sunt qui explicuerint. Ea verò mihi per placet eruditiorum quorundam hominum coniectura, qui aiunt eò intellectum, & quasi ob oculos positum fuisse Regem eum, qui finem sibi actionum omnium & consiliorum prudenter & accuratè proponeret, cuique vltima, imò verò minima etiam curæ essent. Eo enim nomine Augustus, Antoninus Pius, Traianus, Hadrianus, Percinax, Severus Alexander ad cælum euecti sunt: contra malè cessit Heliogabalo, Caracalla, Commodo, Domitiano, & alijs permultis Reipubl. Romanæ pestibus, quod simul atq; ad summum illum principatum conscenderunt, abiecta cura publica, sibi tantum seruire, suasq; persequi cupiditates, quo iure, qua iniuria, voluerunt. Caterum Anguis imagine, Rex custos & tutelaris indicabatur: nam in bonorum Principum monumentis, populus suum in Regem studium (cuius beneficentiam grato animo agnoscebat) non alio modo posteris commendabat, quam serpente vigili, surrecto vertice, & elato pectore. quod Homericum illud declarat: *Ὁὐχὲν παρνοχίων ἔσθ' ἐν βελητόρον ἄρδρα*: Non decet virum consilio-rem, qualis princeps esse debet, tota nocte dormire. Apud Horatium eo quidem sensu, Serpens Epidaurius appellatur, vt apud Græcos ὄφεις ὀμμια, ad vigilantiam designandam. Denique tam fuit insigne & celebre id Hieroglyphicum serpentis, vt non temerè Imperator clarissimus Epaminondas vsu pariter extremo ad Mantineam confecto bello: cuius memores posterii columnam erexerunt, appenso clypeo, in quo sculpsit draco esset. Eius monumenti rationem asserit Pausanias, quia is Imperator laudatissimus ex Spartiatarum genere, quod Thebis antiquissimum fuit, ortum duxisse putabatur, quorum id

gentilitium insigne esset, vt qui ab anguinis illis dentibus à Cadmo telluri mandatis essent oriundi. Nondum mihi tempero, quin alia quædam ad huius magnifici stemmatis arcanum illustrandum adijciam. In ostentis enim & prælagijs. Angue summa nominis dignitas & amplitudo portendebatur, non modo ijs, qui ad regij dominatus, aut etiam regni fastigiū expectabantur, sed & ijs, qui arte quadam vel ingenio celebritatē quādam sibi compararunt. Vt enim retulit r. De diuinatione M. Tullius: Cūm Roscius in cunabulis esset, educareturque in Selonio, qui est campus agri Lanuuii, noctu lumine apposito expectata nutrix animaduertit puerum dormientem circumplicatū serpentis amplexu, quo aspectu exterrita clamorem sustulit. Pater autem Roscij ad aruspices retulit: qui responderunt, nihil illo puero clarius, nihil nobilius fore. Atque hanc speciem Praxiteles eelauit argento, & Archias expressit versibus. Hæc Cicero. Spartianus auctor est, Seuerus imperium præmonstratum: ei enim in stabulo dormienti serpens caput cinxit, & sine noxa, expergefactus atq; acclamantibus familiaribus, abiit. Fortune & Anguem portendisse imperium Aureliano, quāquam ille mediocrium fortunatum & parentum esset. Nam cūm eius pueri, peluim serpens cinxisset, neq; vñquam potuisset interfici, postremò mater eius anguem occidi noluit. Mulier hæc tēpli Solis sacerdos erat, diuinationum minimè ignara, quippè que familiarem hunc serpentem, tanquam genium agnosceret. Tiberius Cæsar serpentem draconem in delicijs habuit, eiq; sua manu cibum ministravit: quem cūm is corrosus à formicis obseruasset, monitus est cauendam esse sibi vim multitudinis: formicis enim populum significari. Maximini Iunioris, qui à parte regni particeps factus est, dormientis caput serpens circūdedit, futuræ dignitatis prælagium. Idem penè, quod de Alexandro Magno, refertur de Pomponia Africana Scipionis matre, & Actia matre Augusti Octauij, quæ in templo Apollinis somniauit se cum dracone congressam, indeque factum, vt macula picti draconis in corpore constanter hæret, quæ nunquam postea eximi potuit. De anguis augurio Cornelius Tacitus lib. 11. sic: Sedente Claudio Circēsisbus Iudis, eum

Quid per serpētem qui caudā mordicus tenent.

Anguis quid significabat.

Roscius

Seuerus Imper.

Aurelianus Imp.

Tiberius Cæsar.

Maximinus Iun.

Augusti mater.

puer

pueri nobiles equis ludicrum Troiae ini-
rent, interque eos Britannicus Imperatore
genitus & L. Domitius adoptione mox in
imperium & cognomentum Neronis ad-
scitus, fauor plebis acrior in Domitium
loco praefagij acceptus est: vulgaturque
affuisse infantiae etus dracones in modum
custodum, fabulosa & externis miraculis
assimulata. Nam ipse haudquaquam sui
detractor vnam omnino anguem in cubi-
culo visam narrare solitus est. Virgilius
non temere scripsit anguem exiisse e tu-
mulo Anchisis. Veteres enim, vt est apud
Plutarchum in Cleomene, serpentes tribue-
runt heroibus: cuius rei rationem non vna
multi afferunt. Sic enim Poeta lib. 5. quo
loco Aeneas patri iusta facit.

*Saluo sancte parens, iterum saluete recepti
Ne quisquam cineres, animaque umbraque
paterna.*

*Non licuit fines Italos, fataliaq; arua,
Nec tecum Ausonium (quicumq; est) qua-
uere Tybrim.*

*Dixerat haec, adytis quem lubricus anguis
ab imis*

*Septem inges gyros, septena volumina traxit,
Amplexus placide tumuli, lapsusq; per aras:
Carulea cui terga nota, maculosus & auro
Squamam incendebat fulgor, ceu nubibus
arcus*

*Mille trahit varios aduerso sole colores.
Obstupuit visu Aeneas: ille agmine longo
Tandem inter pateras, & leuia pocula serpens,
Libanitisq; dapes, rursusq; imoxius imo
Successit tumulo, & depasta altaria liquit.
Hoc magis inceptos genitori instaurat ho-
nores.*

*Incertus geniumq; loci, famulante parentis
Esse putet.*

Sed de his fati 3; plura de serpentibus
qui volet, adeat Pierium Valerian. lib. 14.
& 15. Nunc ad singula verba examinanda
accedamus,

III.

Exiliens] Prodiens, extra saliens, sa-
liendo prorumpens.

Infans.] Puer anniculus, *νήπιος, παι-
δάριον*; tubens, vt fetus ex utero. Rubet
autem fetus recens natus, ob tenuitatem
cuticulae, quae à frigore ambiante conden-
sata cutem genuinam tegit, extremitates &
ofcula venarum per cutem disseminata-
rum elaudens. Hinc communior est Ana-
tomiorum sententia, cuticulam in utero
omnino abesse, quod falsum esse, ratione

& experientia constat, vt dilacide probat
Iulius Casseus Placentinus.

Sinuosi.] in sinu & gyros complicati: *Sinuosus*
epitheton serpenti conueniens, sinuosum
enim dicimus, à longo sinu, quicquid ob
laxitatem fluit. Virg. 11. Aeneid.

Saucius. & *serpens sinuosa volumina versat.*

Et *μεταφορικώς* apud nostrum Auto-
rem infra: *Sinuosi in faucibus antri.*

E faucibus.] Fauces sunt gulae partes
interiores, tota nimirum illa capacitas, quae
ore hiante percipitur. Quae regio ob angus-
tiam *ισθμὸς*, dicitur, sunt enim ibi duo
foramina angusta fistularum, cibalis, nimi-
rum, & spiritalis. Plin. Summum gulae, fauces
vocatur; postremum stomachus. Hinc
suffoco, praefoco, id est, spiritum praecle-
do, veluti obstrictis faucibus.

Genititjs.] vsurpatum à tuis gentili-
bus & maioribus familiae: Nam pro ima-
ginibus posteriora tempora insignia genti-
litia habuerunt, quae arma, vel armaria
vulgo dicuntur: quae ipsa quoq; primum,
vt simile veri est, virtutis fuere praemia ac
rerum praecclare gestarum decora. Budaeus,

Nobilia stemma.] Nobiliores erant, qui
sui generis imagines & stemmata seu sche-
mata proferre poterant, Budaeus Annot. in
Pandeet. vsurpatur autem stemma plerun-
que pro corona; deductum verò est id no-
minis à *στέφανος*: vt illud Homericum: *στέφανος
ἐχάρη ἰχθυὸν ἐκβεβαλέει πάλ-
λαρος.*

Alciar, refert 2. Parerg. c. 30. Lege 6. Mi-
scellan. P. Nannij.

Pellaeum regem.] *περιφρασικώς* pro A-
lexandro: vt apud Iuuenal. Sat. 10.

Vnus Pellaeo iuueni non sufficit orbis:

Aestuat infelix angusto limite mundi.

Aufonius Paulino:

Ocyus illa iugi fatalis soluere lora

Pellaeum potuisse deum reor.

Sic autem dictus est à Pella vrbe Ma-
cedonix abiectissima, quam tamen (vt re-
fert Pomponius Mela lib. 2.) alumni, Phi-
lippus & Alexander illustrem reddiderunt,
Hanc etiam plinius lib. 35. Alexandri pa-
triam appellat.

Nomismata.] Symbola in numis, signis
militaribus, in templis, locisque publicis ex-
pressa, sic enim hic nomisma *συνεκδοχι-
κός* accipi videtur. Pignoriarius arbitrat ur
hic nomisma esse numos veteres. Neq; abs-
q; ratione *Vidimus*, enim, quod sequitur

Sinuosus

Fauces

Stemma

Pellaeus
Alexan-
der.Pella
vrbs.

in carmine, omnem tollit dubitationem. Alciatus autem vetustatis fuit obseruantiffimus.

Vidimus.] legimus apud Historicos. Rectè ait *vidimus*, verbum enim est *ἵδμεν*. Sic καὶ ἰσοπλατῆνας, visendi vel sciendi gratia ire, vt apud Plutarch. de Historia dicitur.

Concelebrasse.] illustrasse, cum celebritate aliqua iactasse, publicasse.

Suum genus.] suam originem. Iustinus lib. 12. ait, Alexandrum vitum supra humanam potentiã magnitudine animi fuisse præditum. De genere Alexandri Plutarch. Iustinus. Q. Curtius, alij multa.

Ammonē satum.] In Aphrica Cyrenaiica prouincia est, in Cyrenaiica Iouis Ammonis templum, teste Pomp. Mela, & alijs Geographis. Dicitur fuit Ammō. id est, arenosus, ἀμμῶς enim Græcis arena est, quod cum Liber pater, tota iam debellata Asia per arentes Libyæ campos exercitum duceret, & in sicca arena maxima omnes siti premerentur, Iouem patrem fertur implorasse; statim ei apparuit aries, cuius ductu amœnissimum reperit in medijs arenis fontem. Hac de causa Bacchus templo Ioui constituto, vbi fons eruperat, simulacrū arietina figura in temp'o collocavit, & Ammonē vocavit. Celebratur & aliud templum Iouis Ammonij, in siene & sumptuosum, ab Iarba Getulorum Rege erectum, ceterum aris nobile, de quo Virgilius: *Templa Iouis ceterum latis immania regnis Centum aras posuit, vigilemq; sacrauerat ignem.*

Excubias Diuum aternas.

Quo & Marcialis alludit eo versu:

Dissimuletq; Deum cornibus ara frequens. Sed hoc ab illo diuersum rectè putat Politianus: hoc siquidem sumptuosum, illud verò pauperimum testatur Lucanus his versibus:

Ventum erat ad templum, Libycis quod genibus unum

Inculci Garamantes hēnt; stat corniger illic Iupiter, vt memorant, sed non aut fulmina vibrans,

Aut similis nostro, sed tortis cornibus Ammon.

Nec illic Libyca posuerunt ditia gentes Tempia, nec Eois splendent donaria gemis, Quamuis Æthiopiū populis, Arabiūq; beatis Genibus, atq; Indus vnus sit Iuppiter Ammon,

Pauper adhuc Deus est, nullis violata per auum

Diuitij delubra tenens, morumq; priorum Numen Romano templū defendit ab auro. De his vide Liliū Gyraldum Syntagmate 2. hist. Deor. Politian. ca. 52. Miscel. Lege & Hygin. lib. 2. de signorum cœlest. historijs, Suidam, Pausan. lib. 4. Q. Curtium, & alios. Alexander Magnus itaq; ingenti ductus cupiditate ad eundem Iouem, quem generis sui autorem, haud contentus mortali fastigio, aut credebat esse, aut credi volebat, nullis difficultatibus abstereri potuit, quo minus per siccas regiones, & tenacissimum sabulum ductaret exercitum ad Ammonem. Quò cum peruenisset, maximus natu è sacerdotibus filium appellauit, hoc nomen illi parentem Iouem reddere affirmans. Plutarchus tamen aliter hoc refert, cū Ammonis sacerdos Alexandrum salutaturus linguæ vitio præpeditus, pro τρασίου, filiule, dixisset, τρῶς δὲός, id est, Iouis filii, illum vocis errorem Alexandrum libenter, perinde ac omē audiuisse, hinc cœlestis originis gratia captata, cui initia dedisset error. Apud Lucianum in Mortuorum dialogis, Alexander fatetur vtile sibi fuisse ad res gerendas, quòd Iouis Ammonis filius crederetur. Formidandum enim erat, ne aliquis sibi repugnaret. Id cur factum sit, lege Augustini De ciuit. lib. 3. cap. 4. Præclara extat Alexandri laudatio apud Apuleium Primo Floridorum.

Matrem anguis in imagine lusam.] Olympias Alexandri mater vel putauit, vel simulauit se à Ioue compressã sub specie draconis, ad tegendam congressus ignominiam. Id enim factum fuisse à Magno quodam impostore credibilis est, vt auctores non pœnitendi prodiderunt. Quæ res amorem, charitatemq; Philippi extinxisse fertur; adeo vt illius per sepe concubitus euitauerit, siue aliquas magicas artes, & veneficia reformidans, siue illius consuetudinē & contubernium cuiquam Deo ex quadam religione permitrens. Post illa cum Philippus hac de causa Cheronem Megalopolitanum Delphos misisset, à Deo responsum est, vt Ammoni rem diuinam faceret, & hunc in primis Deum veneraretur, amissurumq; ex oculis alterum, quo die in draconis forma concubentem Deum cum Olympiade per ostij rimulam

Olympias
Alexandri mater.

Templū
Ammonis.

Ammon.

quiritur Imperatorem Valentem) καὶ ἀ-
 ποικύσει. καὶ ὁ πόσον σὺ χρόνον τῷ ἔτους
 ἐπὶ χάρας μῆνης. ἀνάγκης χειμερίστis
 τῶν λόγων. τοῖς στρατηγῶσι δὲ οἱ φιλοσο-
 φούντες ἐν ἰσῆ προεδρεία, γνώμης ἄμα
 καὶ δυνάμεως σε θεραπεύστis. διὰ γὰρ
 τῆτο καὶ τὴν Ἀθηνῶν ἐκλήθης κεφαλῆς γεννά-
 σιν οἱ ποιηταὶ τῷ Διὶ ἰνδεικνύμενοι κα-
 λῶς ὅτι προσήκει τῶν βασιλείων μῆτε
 λόγον ἀπρακτον, μῆτε πρῶξιν ἄλογον
 ἐκροίαν, ἀλλὰ καὶ τὸν νοῦν ἰνεργύν εἶναι,
 καὶ γίμεν νῦ τὸ δρασῆριον. Existimo
 autem cum Pindari scholiaste ad 7. Olym-
 pior. figmentum id esse referendum eod, vt
 dicamus omnes artes & disciplinas, ἔ Ιο-
 uis cerebro, id est, summi & prapotentis
 Dei mente & sapientia prodijisse. Perspi-
 cuum enim nobis esse debet, vt alia omnia
 bona, sic ipsas quoq; ingenuas artes à Deo
 nobis esse communicatas. Et quanquam
 Dei beneficio nobis hæc Minerva generetur,
 ductore tamen & magistro primum
 opus est. Adeo nemo est, qui doctrinā lau-
 datissimā ἔξιν comparare sibi querat, qui
 noui bonus præceptoribus sese tradiderit
 instituendum. De Natali Palladis extat
 festiuus Luciani dialogus, quem compen-
 dio huc ascribit, eiq; suam subiungit my-
 thologiam Sæctius. Laborabat Iupiter do-
 lore capitis, iussit Vulcanum cum securi
 acutissima venire, qui caput diffunderet.
 Vulcano totis viribus in caput Iouis im-
 pellente securim, virgo Pallas profilit
 armata, iam nubilis, cæstua, pulcra, clypeū
 saltando concutiens, cum armatis tripli-
 dianis, hastā vibrans. Addit præterea Pin-
 datus in Olympicis, ad aperto Iouis capi-
 te, adeo vehementer Mineruā infremuisse,
 vt totū clamore perterrefaceret Olym-
 pum. Sed non abs re fuerit, quoniam, sepe
 in hoc opere se nobis offert Minerva,
 semel dixisse, quid hæc fabula significet;
 nulla enim tā vilis fabula est, ex qua Pla-
 to non eliciat, aut Astrologiæ mysteria, aut
 ad vitæ commoda præcepta salubria. Mi-
 nerua igitur siue Pallas est attium omniū
 & bellorū Dea. Artes & ingenue discipli-
 næ ex cerebro, ceu capite Iouis, id est, Dei
 Opt. Max. sapientia proueniunt. Scimus
 etenim ex sacris literis, omne datum opti-
 mum, & omne donum à patre luminum
 descēdere. Securi caput Iouis aperit Vul-
 canus vt Minerva nascatur. Quid hoc ali-
 ud est, quam impetu quodam, quadiq;

lucta, & summo ingenij conatu arte tan-
 dem conquirit? Nemo enim vnquam ar-
 tium apicem consequetur, si prius non se
 vigilijs, sudoribus, & algoribus exercue-
 rit. Sed quid est, quod addit Pindarus,
 cælum & terrā clamore Mineruæ contrem-
 uisse? Nihil aliud esse reor, quam cælum,
 terram, stellas, mare, cuncta denique
 sapientia gubernari; ad cuius imperium
 atq; nutum omnia moueantur atq; contrem-
 uiscant. Quid tandem innuit clamor
 ille Mineruæ recens natæ? Iustitiam, æ-
 quitatem, iura, leges, societatem humani
 generis, virtutum præmia, scelerum puni-
 tionem. Rectè itaq; tam pium clamorem
 cælum & terra timent & reuerentur. Sed
 quoniam & bellorum præses est, videamus
 rursus, an hæc, quæ diximus, in disciplinis
 bellicis etiam possint adaptari. Est Dea
 belli Pallas, hastamq; vibrans effingitur;
 propterea quod illi se in bellicis operibus
 gerunt strenuè, qui bonas disciplinas cum
 arte bellica coniunxerunt, vixq; tepetias
 in re militari ducem insignem, qui non
 idem summa prudentia sit præditus. Na-
 scitur ex cerebro Iouis: quia belli guber-
 natio ex Deo est, vt inquit Homerus. Sed
 militaris ars vsu & exercitatione constat:
 qua propter Vulcanus securi caput findit
 Iouis, vnde nascitur Bellona, id est, ani-
 mus fortis, agilis, strenuus, & consilij at-
 que stratagematis valens. Et quia Iouis est
 filia, propter Iustitiam defendendam cla-
 mar: bella enim ideo suscipiuntur, vt in pa-
 ce viuatur. Sed enim cum bellum adeo
 res sit horrenda, vt vix eius calamitas ex-
 plicari possit, quid mirum, si cælum & ter-
 ra cōcutiantur ad horrendas Bellonæ vo-
 ces? Nascitur Pallas armata, & iam adul-
 ta, non infans: quia consilium ducis: ante-
 quam in lucem prodeat, iam oportet esse
 perfectum & integrum, omnibusq; nume-
 ris absolutum. Sed quoniam iam de Palla-
 de cœperimus, cantemus iterum eiusdem
 natiuitatem, vt ab Hesiodo accepimus, sed
 tamen breuius. Inquit enim ille:
 Ζεὺς δὲ θεῶν βασιλεὺς πρῶτην ἄλοχον
 θίτο μῆτιν,
 Vxorem primam Metim sibi Iupiter addit.
 (id est, prudentiam) Quæ cum iam esset
 Mineruā paritura, Iupiter à Cælo & Tel-
 lure monitus, filios, quos ex Metide susci-
 peret, consilio & fortitudine patrem super-
 raturos, Mineruam ex ventre Metidis per
 iocum

Clamor
Minerua.

Pallas
Dea belli.

Bellona
quid.

Pallas
est arma-
ta nasca-
tur.

Palladis
ortus.

ἑπιμύ-
θιος.

Artes ex
cerebro
Iouis.

iocum & dolum erutam suamet alio condidit. Subdit inferius: Ipse autem Iupiter ex capite proprio Mineruā progenuit, ceteris oculis praeditam, ac rem, indomitam, venerandā, cui bella, & belli clamor erant cordi. Hæc ille. Ioannes Diaconus Metidem grauidam à Ioue deuoratam scribit his verbis: *ἡ ἑγλυον ἰαυτην ποισα ἔμωσ, κατατινει αὐτην, ἵνα μὴ ἄλλος τις τῶν θεῶν ἀποκνηθείν παρ' αὐτῆς ἀν' αἰδῆς καὶ ἀτάσθαλος.* id est: *quam cum grauidam fecisset, deglutiuit, ne quis alius Deorum nasceretur ex ea impudens ac fatuus.* Ex eo cibo mox ipse Iupiter pro vxore grauidus factus, Palladem armatam è capite peperit. Quod quidem monstrum tantopere contra naturæ consuetudinem fictū, nescio quo pacto primū æquis animis perferri potuit, neq; fuerit cum maximo omnium risu explosum: quippe cū mendacia, & res supra credulitatem factæ, soleant etiam veris & probabilius plerumque fidem detrahere. Putant autē Mineruam dictam à minuendo, quod neruos minuat. Pallas autem dicitur (vt ait Eustathius in princ. Iliad.) *ἀπὸ τῆς πάλλην τὸ δῆρον.* id est, à vibrando hastam: vnde à Poetis Latinis dicitur Armifona. Vel quod Pallantem gigantē in gigantomachia occiderit. Vel quod *ἐν τῆς τῆ δίδε σὺν ἑπάλῳ κεφαλῆς.* id est, ex Iouis capite exilierit. Hinc, vt ait Hesiodi interpretes in Aspide, dicta est, Tritonia, vel Tritogenia; quoniam lingua Aeolica *τρίτω*, caput significat; quamquam de hoc nomine magna est opinionum diuersitas. Nam Homeris scholiastes lib. Iliad. θ. *ἀπὸ τῆς τρέης,* dictam asserit, quod hostes pauescere faciat. Pomponius Mela lib. 1. Super hunc, inquit, ingens palus amnem Tritona recipit; ipsa Tritonis: vnde & Mineruæ cognomen inditum est, vt incolæ arbitrantur, ibi genitæ, faciuntq; fabulæ ei aliquam fidem, quod quem natalem eius putant, ludicris virginū inter se decertantium celebrant. Hoc secutus Lucanus, sic canit de Tritonide palude:

*Hanc & Pallas amat, patrio qua vertice nata,
Terrarū primā Libyā (nā proxima caelo est,
Vt probat ipse calor) terigit; stagniq; quietæ
Vuluis videt aqua, posuitq; in margine
plantas;
Et se delecta Tritonida dixit ab vnda.*

Absurdū
figmentū.

Minerua
vnde di-
ctā.

Pal as: vn-
de dictā.

Pallas
eur Trito-
nia dicta-
tur.

Porro asserit Eustathius τ. Iliad. vbi canis Homerus, descendisse de caelo Mineruā, vt sedaret iram Achillis, *ἔραδόν* ab antiquis pro capite vsurpari, quia caput, ex Platonis sententiā, ad instar mūdi sic sphericum, vbi Pallas commoratur; quæ nihil aliud est, Democrito interprete, quam ipsa prudentia, quæ (vt autor allegoriarum in Hesiodum tradit) iure dicitur è Iouis vertice prognata, quoniā ab experientia sese promit prudentia, experientia verò ex sensibus, qui in capitis ambitu cernuntur. Aluifit ad fabulam Terentius in sene seipsū exercuciente, cum inquit: *Non si ex capite sis meo natus item, vt aiunt, Mineruam esse ex Ioue.* Et Ouid. in Fastis:

*Aut ga de capitis fertur sine matre paterni
Vertice cum clypeo profuuisse suo.*

Nolim fieri molestus lectori, si Isacij Tzetis rationes adiunxero: cuius hæc sermō sententia ex ips commentarijs, quos studiosè cōscripsit in Calsandriā Lycophronis: Tritonia Pallas dicta, quid in Tritonia Libyæ flauio nata creditur, vel quod tertio mensis die orta. Ideo enim tertia dies Mineruæ sacra est Athenis: vel quod *ἡ τρίτω* enim Bœotū lingua, caput nominatur: vel quod eadem cum L una sit, quæ apparet tertio quoq; à coitu die: vel quod eadem sit cum anima, quæ tres partes habet, *ἐπιθυμία, θυμὸς, λογισμὸς:* vel quod eadem cum prudentia sit: aut ex Democriti sententia, quod hæc tria præstentur ab anima, bene cōsulere, rectè iudicare iuste agere, id est, *εὐβουλεύειν, εὐκρίνειν, καὶ ἐπράττειν.*

PRÆTER ea, quæ supra in Mythologia Mineruæ tacta sunt, vnum hoc loco noto, cæcam nimirum temeritatem eorū, qui cōditionis suæ obliti sese mortalitate exuere conati sunt diuinitatem sibi arrogantes. Nec enim solus Alexan. hæc insanituit insaniam, sed plures habuit assecles, ex quibus aliquos produxisse nō erit abs re. Antigonus Rex in omnibus Liberum patrem imitatus, hederam capiti circumposuit loco diadematis Macedonici, thyrū pro scepro gerens, si Herodiano debetur fides: quanquam non desunt, qui hanc in ipso diuinitatis affectionem excusent. C. Caligula nō modò nouus Dionysius sive Bacchus appellari voluit, sed & vniuersum Dionysiacum habitū indutus inces-

IV.

Antigonus.

C. Caligula.

fit, in eo etiam apparatu iudicia exercens, vt refert lib. 4. Athenæus; & latius Dio Nicæus lib. 59. in hæc verba: Caligula interdum effeminatior spectabatur, thyrsum & cratera tenens; interdum virili specie clauam & leonis pellem gestabat, subinde facie leuigata & etasa, mox barbata visebatur; nunc tridentem tenens, nunc fulmen vibrans; nonnunquam Palladi bellicæ virginis assimilatus. Bacchi quoq; habitum cultumq; vsurpasse legimus M. Antonium, quem Velleius Patereulus redimitum hederis, coronaq; velatum aurea, & thyrsum tenentem, cothurnisq; succinctum scribit, curru velut Liberum patrem vinctum fuisse Alexandriæ. Sic Commodus Imp. Herculem se, & Iouis filium nominari voluit, deposito Imperatorio cultu omni, leonis exuuiio indultus, & clauam manu gestans, Herodiano huius rei oculato teste. Non secus atq; Sextus Pompeius Neptuni filius oli haberi ambiuerat, Phœnicium paludamentum, quo Imperatores vtebantur, in cæruleum conuertens. Prodeat tadem inter laruatos hosce Deos fructum illud hominis Heliogabalus, qui, si Lampridio credimus, ceruos quatuor ad currum iunxit, quo vehebatur, totidemq; canes, Dianam se appellans; & quatuor tigres, Bacchum se dicitans; & quatuor leones, se Cybelen vocans: non tam venationis & ferarum studio, quam religionis & Deorum hominumque contemptu. Sed quid mirum, si in præfatos illos tenebriones, quibus verè fidei lux non affulsit, tantum potuit eorum antesignanus, qui dixit: *Similis ero Altissimo*; Si enim impia licentia, ligna & lapides sibi Deos statuere potuerunt, cur non & seipfos, aut suos, seruilia sculprilium mancipia. Nos, nos manet hæc dignitas, quibus sacro Baptismatis fonte regeneratis verè fidei fulgor illuxit; nos æternus ille Pater in filios & regni hæredes adoptione sibi elegit. Gloriarum ita-

q; fas sit homini Catholico, & erigere cristas hoc vnico titulo (audite cæli & elementa, & vos beati spiritus) quia filius Dei. Quis cum bulla hunc mihi, aut fumo, vel umbra amplius conferat? Prodeat, quicquid sub Luna, & supra, non æquabit excellentiam hominis & magnitudinem, Quid enim propius diuinitati, quid magis diuinum quam filius Dei? O ne degeneret; o monita audiat. Audite & me, o degeneres: vos appello, qui nominis & dignitatis vestræ obliui, contempto hoc magno patrocínio, quo magnus naturæ Autor ac genitor vos amplectitur, nutrit, & sustentat liberali manu, tutorem alium & patronum ab inferis quaeritis; apud quos ita fordet ac vilescit paterna hæc benignitas, vt in media copia rerum, velut Tantalus aliquis, esuriam atq; sitim conquesti, magicis artibus affluentiam talium mercari vobis impiè, & licitari pro his cum Scyjijs mercatoribus frustra conemini, execrabili sanè conuentione & pactis. Cælum suspicito nequam genus, ibi panarium nostrum, & cellæ, & horrea, quæ pascunt: eò dirigendus oculus, inde præsidium expectandum, & quicquid necessarium vitæ huic, & post hæc. Nec verò cogitatio hæc vnquam irrepit menti, nos idcirco infeliciores esse, quia in catastam hanc laborum & sudorum tanquam mæcipia damnati, seruire dorsum percutietis fortunæ flagris submittere cogimur, & pati iniurias. Certamen est ad gloriam, lucta ad triumphum, vt victor æternum regnet, consors & co-hæres augustissimæ possessionis, quam præpotens DEVS, noster omnium communis pater, præparauit diligentibus se. Scimus filiorum partes esse & officium, obsequi & audire iussa parentum: horum, prospicere & largiri necessaria. O diuites nos, o securos à paterna hac cura & cælesti prouidentia?

